

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ГАГАУЗ ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 336.717.5:338.24

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАНДАРТІВ УПРАВЛІННЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Дисертація
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник:
кандидат економічних наук,
професор
Добров Віталій Миколайович

Одеса – 2015

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК.....	11
1.1. Застава в системі кредитного менеджменту комерційних банків	11
1.2. Характеристика міжнародних, національних стандартів оцінки та управління забезпеченням банківських позичок.....	32
1.3. Науково-методичні підходи до управління забезпеченням банківських позичок.....	50
Висновки до розділу 1	75
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК	79
2.1. Організаційно-функціональні аспекти аналітичного оцінювання управління забезпеченням банківських позичок	79
2.2. Методика комплексної оцінки ризиків забезпечення банківських позичок	105
2.3. Діагностика портфеля заставного майна за методикою комплексної оцінки ризиків забезпечення банківських позичок.....	116
Висновки до розділу 2	140
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАНДАРТІВ ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК	143
3.1. Запровадження управління забезпеченням банківських позичок на основі моделі внутрішньої рейтингової системи	143
3.2. Удосконалення науково-методичних підходів до розрахунку заставної вартості та забезпеченості банківської позички.....	162
3.3. Формування системи управління ризиками забезпечення банківських позичок.....	175
Висновки до розділу 3	194
ВИСНОВКИ.....	197
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	201
ДОДАТКИ.....	223

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап становлення ринкових відносин в економіці України характеризується необхідністю посилення ролі банківської системи у стимулюванні економічного зростання, що визначається активізацією кредитних вкладень комерційних банків. Кризові явища у реальному секторі економіки, фінансовій та банківській сферах, призводять до галопуючого зниження кредитоспроможності більшості позичальників, впливаючи таким чином на повернення банківських позичок. Посідаючи головне місце в банківській діяльності, кредитування потребує ефективної організації та постійного вдосконалення управління забезпеченням банківських позичок. Тому трансформація стандартів управління забезпеченням банківських позичок, що впливає на підвищення ефективності управління сукупним кредитним ризиком, набуває особливої актуальності в сучасних умовах розвитку банківського бізнесу.

В економічній сфері, що динамічно змінюється, значна роль має відводиться підвищенню якості стандартів оцінки, розробці методології і трансформації забезпечувальних механізмів повернення кредитних ресурсів. Одним із таких інструментів є застава майна в матеріальній формі як спосіб забезпечення банківських позичок. Дослідження сутності забезпечення банківських позичок, методик оцінки та управління спрямоване на мінімізацію можливих втрат банку за позичковими операціями, створює необхідні умови для підтримки стійкого розвитку банківського сектора, а також створює передумови для економічного зростання в державі.

Питання застави як способу забезпечення банківських позичок досліджені у роботах Г. Белоглазової, Д. Гриджука, А. Мороза, М. Кабушкіна, Н. Костюченка, Л. Кузнецової, В. Лагутіна, О. Лаврушина; питання оцінки вартості майна для цілей кредитування отримали висвітлення в роботах представників вітчизняної та зарубіжної науки М. Брагінського, У. Владічіна,

С. Грибовського, А. Грязнової, В. Криворотова, Г. Мікеріна, А. Мишанова, І. Подколзина, В. Рослова, М. Федотової, Д. Фоміна, О. Щербакової.

У процесі роботи над темою вивчені роботи з визначення заставної вартості, заставного дисконту та управління ризиком забезпечення банківських позичок В. Галасюка, В. Міщенко, О. Коренєвої, Я. Маркуса, Д. Мінімуліна, Т. Сірош, Є. Яскевича та багатьох інших.

Узагальнення та аналіз наукової літератури, нормативних актів з досліджуваної тематики дозволяють зробити висновок про те, що у міжнародних та національних стандартах оцінки майна, методиках і вимогах регулятора щодо оцінки рівня кредитного ризику недостатньо приділено уваги найважливішим аспектам сутності й ролі застави, методикам її оцінки та управління ризиками забезпечення банківських позичок. Тому існує необхідність подальших досліджень у таких напрямках: уточнення сутності поняття «забезпечення банківських позичок», вдосконалення системи управління забезпеченням банківських позичок; поглиблення теоретичних основ управління ризиками забезпечення, зокрема науково-методичних та практичних підходів до їх оцінки, моніторингу, трансформації стандартів управління забезпеченням банківських позичок через уніфікацію процедур і параметрів, перехід до комплексного адміністрування структурованого кредитного ризику. Все це обумовлює актуальність теми дослідження, визначає його об'єкт, предмет, мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дисертаційної роботи пов'язаний з науковою темою Одеського національного економічного університету «Роль банків у забезпеченні сталого розвитку фінансового ринку та реального сектору економіки України» (ДР № 0114U000276). У межах теми автором запропоновані методики комплексної оцінки забезпечення банківських позичок і внутрішньої рейтингової системи; обґрунтована доцільність управління забезпеченням банківських позичок згідно з розробленою моделлю та ефективність її використання в заставній роботі банку.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток науково-методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління забезпеченням банківських позичок з урахуванням ризиків, що притаманні процесу супроводження заставного портфеля банків, в умовах значної невизначеності функціонування банків.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- узагальнити теоретичні основи сутності та ролі застави в системі кредитного менеджменту та способи її оцінки;
- сформулювати систему оцінки ліквідності забезпечення у матеріальній формі відповідно до міжнародних та національних стандартів управління ним;
- систематизувати та доповнити теоретико-методичну базу заставних інструментів в частині комплексного підходу до управління забезпеченням банківських позичок;
- оцінити організаційно-функціональні аспекти аналітичної оцінки управління забезпеченням банківських позичок на повернення кредитних ресурсів банків;
- розробити методичний підхід комплексної оцінки ризиків забезпечення банківських позичок;
- визначити залежність розміру заставної вартості і забезпечувальної її функції на основі діагностики заставного майна;
- розробити модель внутрішньої рейтингової системи оцінювання ризиків забезпечення банківських позичок;
- визначити поелементну структуру системи управління ризиками забезпечення банківських позичок.

Об'єктом дослідження є процес управління забезпеченням банківських позичок.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо управління забезпеченням банківських позичок з урахуванням принципів сучасної концепції кредитного ризик-менеджменту.

Методи дослідження. Залежно від поставлених цілей і завдань в процесі дослідження використовувалися відповідні методи наукового пізнання: аналіз, синтез, систематизація та наукова абстракція (при узгодженні термінологічного апарату, дослідженні ризикоутворюючих факторів, методів їх оцінки та регулювання); порівняння (при визначенні переваг і недоліків методів оцінки забезпечення); системного та структурного аналізу і моделювання (при розробці методик оцінки та управління ризиками забезпечення); графічного, дисперсійного, кореляційного, факторного, стохастичного аналізу. Графічний та оптимізаційний аналіз проведено в середовищі Microsoft Excel 2013; кореляційний, факторний, стохастичний аналіз – в середовищі IBM SPSS STATISTIC 21.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі фінансів, кредитного менеджменту, оцінки ризиків, а також міжнародні та національні стандарти оцінки забезпечення банківських позичок, Європейські Стандарти управління ризиками FERMA, рекомендації Базеля II до роботи із забезпечення та побудови внутрішніх рейтингових систем, методичні матеріали Фонду державного майна України, Національного банку України, спеціальна монографічна і періодична література, інші наукові джерела з даної тематики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розвитку науково-методичних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління забезпеченням банківських позичок на основі трансформації міжнародних та національних стандартів до сучасної концепції кредитного ризик-менеджменту.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

вперше:

– запропоновано науково-методичний підхід до управління забезпеченням банківських позичок на основі внутрішньої рейтингової системи, що дозволяє об'єктивно оцінювати і аналізувати забезпечення, дає можливість уніфікувати і підвищити якість адміністрування заставного портфеля банку, трансформувати

стандарти управління забезпеченням банківських позичок на більш високий рівень кредитного ризик-менеджменту, знизити витратність процесу погашення проблемних позичок;

удосконалено:

– понятійно-категорійний апарат управління забезпеченням банківських позичок, зокрема, уточнено трактування понять: «забезпечення банківських позичок», «ліквідність майна в матеріальній формі», «управління забезпеченням банківських позичок», «управління ризиком забезпечення позичок», що дозволяє розвинути сутнісне їх розуміння, доповнити стандарти управління забезпечення банківських позичок;

– науково-методичний підхід до комплексної оцінки ризиків забезпечення банківських позичок, що, на відміну від існуючих, дозволяє кредитному ризик-менеджменту банку уникнути фрагментарності, несистемності, отримавши ефективний інструмент з оцінки та управління ризиками забезпечення, адміністрування на його основі заставного портфеля;

– систему принципів і функцій забезпечення банківських позичок та систематизовано їх внутрішню побудову шляхом виокремлення принципів юридичної адекватності; адекватної ліквідності забезпечення; адекватної оцінки вартості; адекватного розміру забезпечення, а також функції застави, розділивши їх на першорядну (забезпечувальну) і другорядні, доповнивши двома портфельними функціями захисту капіталу та прибутку банку. Доповнення принципів та функцій забезпечення банківських позичок дає змогу встановити взаємозв'язок прояву ризиків забезпечення з етапами кредитного процесу, розробки заходів щодо його нівелювання при структуризації сукупного кредитного ризику;

– поелементну структуру системи управління ризиком забезпечення банківських позичок, що, на відміну від існуючих, дає можливість виокремити етимологічне джерело ризику забезпечення банківських позичок; онтологічну сутність ризику забезпечення банківських позичок; управління ризиком забезпечення банківських позичок (суб'єкти і об'єкти управління); стратегію і

тактику управління; підсистеми управління (організаційно-функціональна; моніторинг; інформаційно-методична); оцінку ефективності управління;

набули подальшого розвитку:

– уточнення сутності застави в системі кредитного менеджменту через дослідження структури ризику забезпечення банківських позичок, методів їх оцінювання, адміністрування та їх прояву на різних етапах кредитного процесу. На відміну від існуючих, відображають структурну характеристику ризиків забезпечення, комплексний підхід до їх дослідження, розкривають взаємозв'язки з етапами кредитного процесу, формами прояву, дозволяє конкретизувати об'єкт управління, розробити рекомендації щодо удосконалення методик оцінки, регулювання і контролю основних ризикоутворюючих факторів, спрямованих на підвищення ефективності кредитних операцій;

– теоретико-методичний підхід до комплексної оцінки забезпечення банківських позичок та їх внутрішнього рейтингування, адаптований до розрахунку заставної вартості та оцінки забезпеченості, що, на відміну від існуючих, дає можливість систематизувати і оптимізувати управління заставної роботи в банку, уніфікувати та підвищити якість адміністрування заставного портфеля банку, трансформувати стандарти управління забезпеченням банківських позичок, підвищити якість кредитного менеджменту, надійність та прозорість кредитної діяльності банків.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що зроблені автором теоретичні узагальнення, методичні та практичні рекомендації спрямовані на трансформацію і підвищення якості стандартів управління забезпеченням банківських позичок у банках.

Розроблені методичні підходи та рекомендації щодо управління забезпеченням банківських позичок використані Національним банком України при розробці Стратегії реформування банківської системи України на 2015–2020 рр. (довідка від 05.05.2015 р. № 14-01010/30093); щодо комплексної оцінки ризиків забезпечення позички і внутрішньої рейтингової системи, впроваджена при розробці заставної політики і практики адміністрування ризиків забезпечення

у банках: ПАТ «АВАНТ БАНК» (довідка від 20.01.15 р. № 0125/1374); АБ «Південний» (довідка від 22.04.2015 р. №0-11-37442), ПАТ «Райффайзен банк Аваль» (довідка від 18.08.2015 р. №17-17), ПАО «ПУМБ» (довідка від 20.08.2015 р. №8110-554/2), АТ «ПРЕУС БАНК МБК» (довідка від 01.09.2015 р. №205/1); щодо оцінки нерухомості на базі кваліметрії і нечітких множин впроваджена Консалтинговою групою «СВАН Консалтинг» (довідка від 10.02.15 р. № 22-01/043).

Теоретичні положення та практичні рекомендації, що містяться в роботі, знайшли застосування в навчальному процесі при викладанні дисциплін «Банківські операції», «Аналіз банківської діяльності», «Кредитний менеджмент» (довідка від 19.03.15 р. № 01-10/108).

Практичну цінність роботи підтверджує авторське право на твір «Модель автоматизованої обробки даних, оцінки вартості та ліквідності житлового фонду» видане Державною службою інтелектуальної власності України (Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 31.01.14 р. № 53453).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним дослідженням. Усі наукові результати, викладені в ній, одержані автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення і результати дослідження доповідалися та отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях, зокрема: Науково-практичній конференції «Оцінка рухомого та нерухомого майна» (м. Дніпропетровськ, 28–29 травня 2010 р.); XV Науково-практичній конференції «Новий погляд на вартість активів» (м. Ялта, 29–30 вересня 2010 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми регулювання сталого розвитку банківських систем в умовах глобалізації» (м. Одеса, 12 травня 2011 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 18–19 жовтня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Перспективні питання економіки та управління» (Дніпропетровськ, 8–9 квітня 2013 р.); II щорічній конференції «Управління заставним майном

банку» (Москва, 27–28 лютого 2013 р.); VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Процеси сучасної глобалізації» (м. Одеса, 27 березня 2013 р.); XVIII Науково-практичній конференції «Актуальні питання оцінки» (Ялта, 18–19 вересня 2013 р.); XIX науково-практичній конференції «Оціночна діяльність і перспективи її розвитку в Україні» (м. Одеса, 4–5 вересня 2014 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем» (м. Івано-Франківськ, 20–22 травня 2015 р.); XI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасних наук – 2015» (Польща 07–15 червня 2015).

Наукові публікації. Основні положення дисертації висвітлені у 22 наукових працях загальним обсягом 10,38 друк. арк., з яких особисто автору належить 10,38 друк. арк., із них: вісім наукових статей у наукових фахових виданнях України з економіки (з них: одна – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз); одне авторське свідоцтво; чотири статті у зарубіжному науковому виданні, 9 публікацій у тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 258 сторінок, у тому числі на 176 сторінках розміщено 40 таблиць, 37 рисунків, 17 додатків і список використаних джерел із 215 найменувань.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у розвитку науково-методичних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління забезпеченням банківських позичок на основі трансформації міжнародних та національних стандартів, які регламентують роботу із заставою, з метою мінімізації сукупного кредитного ризику та підвищення дохідності кредитної діяльності банків.

Основні висновки виконаного дисертаційного дослідження полягають у наступному:

1. Обґрунтовано, що одним із основних підходів до розробки стратегії кредитного менеджменту має стати перегляд і оновлення існуючих стандартів та методів оцінки заставного майна для цілей кредитування, їхня трансформація в стандарти управління забезпеченням, які включають комплексну, кількісну та якісну оцінку предметів застави, системний аналіз та управління заставним портфелем банку.

Виявлений взаємозв'язок прояву ризиків забезпечення з етапами кредитного процесу дозволив уточнити функції застави, розділивши їх на першорядну (забезпечувальну) і другорядні, доповнивши двома портфельними функціями. Запропоновані функції забезпечення належать до певного майна, наданого в забезпечення, а отже їх використання можливе для оцінки ризику забезпечення як частини оцінки кредитного ризику.

Дослідження сутності та ролі застави в системі кредитного менеджменту дозволило визначити такі принципи забезпечення (правило 4А): юридичної адекватності, адекватної ліквідності забезпечення, адекватної оцінки вартості, адекватного розміру забезпечення.

2. Визначено параметри оцінки ліквідності майна в матеріальній формі, такі як ринкова вартість, корисність, термін експозиції і певні рівні ліквідності майна

(дуже високий, високий, середній, низький, неліквідний), які створюють базис для подальших досліджень і побудови моделей їхньої оцінки.

Використання в практичній діяльності під час аналізу та оцінки позичкового забезпечення як частини комплексу заходів з управління забезпеченням запропонованих параметрів ліквідності (вартість, корисність і термін експозиції) дозволяють банкам створити оціночну систему, в якій стають можливі оцінка та порівняння різних видів заставного забезпечення, прийняття на їх основі більш зважених управлінських рішень.

3. Автором уточнено поняття управління забезпеченням банківських позичок. Запропонований теоретичний підхід до управління забезпеченням банківських позичок включає в себе встановлені принципи (керованості; адекватності; функціональної повноти; відкритості; ефективності; адекватного правового супроводження); функції (забезпечувальна; стимулююча; обмежувальна; інформаційна, захисту прибутку; захисту капіталу); методи управління (коефіцієнтний аналіз стану забезпечення; комплексної оцінки ризиків забезпечення; діагностика портфеля заставного майна; внутрішньої рейтингової системи оцінки забезпечення на основі експертних оцінок). Вхідною інформацією виступають кредитні ресурси банку, види забезпечення банківських позичок; вихідною – мінімізація ризиків забезпечення банківських позичок та сукупного кредитного ризику; дохідність кредитної діяльності банку.

4. Аналіз ефективності та адекватності існуючих підходів і стандартів управління забезпеченням банківських позичок на чотирьох рівнях регулювання кредитної діяльності та заставної роботи банків виявив відсутність достатнього функціонального методичного та нормативного матеріалу, що дозволяє адекватно адмініструвати заставний портфель, застосовувати превентивні заходи щодо недопущення або зниження збитків, пов'язаних з проблемами під час реалізації забезпечення.

Доведено, що система оцінки та управління ризиками забезпечення повинна стати основою для обґрунтованого діалогу кредитора з позичальником

(заставаодавцем) на базі об'єктивних результатів оцінки його діяльності та стану заставного забезпечення.

5. Запропоновано багатофакторну трирівневу систему оцінки ризиків забезпечення банківських позичок. Обрані фактори оцінки ризиків забезпечення адаптовані і формалізовані у процедури адміністрування та способи їх оцінки, в практичні механізми роботи банків із заставним майном.

Розроблена методика комплексної оцінки ризику забезпечення дозволяє банку реально оцінити ризиковість заставного портфеля, встановити концентрацію і розподіл різних ризиків за видами забезпечення і в цілому по портфелю заставного майна.

6. У роботі встановлено залежність заставної вартості від рівня ризику забезпечення. Запропоновано практичний алгоритм розрахунку заставної вартості, що враховує при розрахунку заставного дисконту результат оцінки ризику забезпечення за індивідуальним майном, яке виступає забезпеченням.

7. На основі узагальнення міжнародних та національних стандартів запропоновано науково-методичний підхід до внутрішньої рейтингової оцінки, інтегрованої в систему адміністрування та оцінки ризиків забезпечення, що дозволяє: оптимізувати розгляд заставних питань на кредитному комітеті банку за рахунок стислості та інформативності подання інформації; проводити портфельний аналіз заставного майна з метою виявлення його ризикових місць і вжиття превентивних заходів; розрахувати заставну вартість, забезпеченість позички і втрати за позичками на базі формалізованих залежностей від ризиків забезпечення.

Запропонована внутрішня модель рейтингової оцінки та отримані на підставі економіко-статистичного та регресійного аналізу показники ризику забезпечення в розрізі видів забезпечення доцільно використовувати банкам при розробці нових кредитних проектів і програм.

8. Запропоновано науково-методичний підхід до формування системи управління ризиком забезпечення банківських позичок, який включає в себе: етимологічне джерело ризику забезпечення; онтологічну сутність ризику

забезпечення; суб'єкти і об'єкти управління; стратегію і тактику управління; підсистеми управління (організаційно-функціональна; моніторинг; інформаційно-методична); оцінку ефективності управління.

Впровадження науково-методичного підходу до управління забезпеченням банківських позичок на основі внутрішньої рейтингової системи, дозволяє об'єктивно оцінювати і аналізувати ризики забезпечення, дає можливість уніфікувати і підвищити якість адміністрування заставного портфеля банку, трансформувати стандарти управління забезпеченням банківських позичок на більш високий рівень кредитного ризик-менеджменту.

Основними напрямками удосконалення роботи із заставним майном повинно стати стандартизація процедур і методів адміністрування та оцінки ризиків забезпечення; впровадження нових аналітичних систем оцінки та управління заставним портфелем банку; адаптація національного законодавства до міжнародної практики у сфері менеджменту ризиків; підвищення якості моніторингу забезпечення позичок; економічна доцільність; клієнтоорієнтованість; оптимізація вимог; удосконалення інструментів наданих банківських послуг; підвищення якості заставних операцій; оптимізація витрат; розвиток партнерських відносин з контрагентами; удосконалення нормативних документів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Леонтьев В. Экономические эссе. Теории, исследования, факты и политика: Пер. с англ. / В. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1990.– 415 с.
2. Рябина Л. Н. Деньги и кредит: учебное пособие / Л. Н. Рябина. – 2-е изд. перераб. и доп. – К. : ЦУЛ, 2008. – 602 с.
3. Банківська енциклопедія / [С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова]. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
4. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 07.12.2000 № 2121-III / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
5. Владичин У. В. Банківське кредитування : навчальний посібник / за ред. д.е.н., проф. С. К. Реверчука. – К. : Атіка, 2008. – 648 с.
6. Лаврушин О. И. Банковское дело: современная система кредитования / О. И. Лаврушин. – М. : Кнорус, 2008. – 264 с.
7. Про заставу [Електронний ресурс] : закон України від 02.10.1992 № 2654-ХІІ / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
8. Баріда Н. П. Роль застави та заставної вартості у кредитному процесі / Н. П. Баріда // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – № 14. – С. 14–21.
9. Мишкін Федерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / пер. з англ. С. Панчишин, Г. Стеблій, С. Стасишин. – К. : Основи, 1998. – 963 с.
10. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем / Ю. Бугель // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2(27).– С. 157–163.
11. Маслак Н. Г. Коефіцієнтний метод оцінки вартості заставного майна / Н. Г. Маслак, С. В. Башлай // Економіка: проблеми теорії та практики : зб.

- наук. праць / Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2006. – Вип. 219. – Т. I. – С. 28–37.
12. Белова І. В. Проблемні кредити і роль застави в їх супроводженні / І. В. Белова, Д. А. Богославський // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». – 2012.– № 2.– С. 3–10.
 13. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
 14. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс від 25.10.2001 № 2768-III / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
 15. Про іпотеку [Електронний ресурс] : закон України від 05.06.2003 № 898-IV / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
 16. Про забезпечення вимог кредиторів і реєстрацію обтяжень [Електронний ресурс] : закон України від 18.11.2003 № 1255-IV / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
 17. Кузнецова Л. В. Кредитний менеджмент : навчальний підручник / Л. В. Кузнецова. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. – 332 с.
 18. Міщенко В. І. Банківський нагляд : підручник / В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : ЦНД НБУ, УБС, 2010. – 498 с.
 19. Банківські операції: підручник / 3-тє вид., випр. і доп. / [Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2007. – 512 с.
 20. Белоглазова Г. Н. Банковское дело / Г. Н. Белоглазова, Л. П. Кроливецкая, Н. А. Савинская. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 592 с.
 21. Кабушкин С. Н. Управление банковским кредитным риском : учебное пособие. – 2-е изд. – Минск : «Новое знание», 2005. – 336 с.
 22. Козырь Ю. В. Оценка стоимости ликвидности / Ю. В. Козырь // Финансы и кредит. – 2004. – № 19. – С. 37–44.

23. Кротюк В. Базель II: розрахунок мінімально необхідної величини капіталу згідно з Першою компонентою / В. Кротюк, О. Куценко // Вісник Національного банку України. – 2006. – № 5. – С. 16–22.
24. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посіб. / Лагутін В. Д. – К. : Т-во «Знання», 2000. – 215 с.
25. Коваленко В. В. Кредитний менеджмент в системній організації ефективної кредитної діяльності банків / В. В. Коваленко // Економічний форум. – 2014. – № 4. – С. 214–222.
26. Тарасевич Е. И. Методы оценки недвижимости / Е. И. Тарасевич. – СПб. : Технобалт, 1995. – 247 с.
27. Ерёмичев Н. Е. Виды залога в английском и немецком праве / Н. Е. Ерёмичев // Право: теория и практика. – 2003. – № 14. – С. 53–59.
28. Оценка для целей залога: теория, практика, рекомендации / [М. А. Федотова, В. Ю. Рослов, О. Н. Щербакова, А. И. Мышанов]. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 348 с.
29. Оценка недвижимости : учебник / под ред. А. Г. Грязновой, М. А. Федотовой. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 496 с.
30. Гагауз В. М. Функції та принципи забезпечення позичок у кредитному менеджменті / Гагауз В. М. // Часопис Хмельницького університету управління та права. – Університетські наукові записки. – 2013. – 2 (46). – С. 366–373.
31. Гагауз В. Н. Сущность и роль залога в системе кредитного менеджмента / В. Н. Гагауз // Научный вестник, Одесский национальный экономический университет. Всеукраинская ассоциация молодых ученых, Одесса. – 2011. – № 21 (146). – С. 99–118.
32. Банки Украины отнесли к группе самых слабых по уровню рисков / Европейское агентство по возврату долгов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eadr.com.ua/news/846.htm>. – Официальный сайт Европейского агентства по взысканию долгов.

33. Харламов П. Продать нельзя оставить [Электронный ресурс] / П. Харламов // Украинский деловой журнал «Эксперт». – 2012. – № 13. – Режим доступа : <http://www.expert.ua>.
34. Рекапитализация банковской системы: украинские реалии и мировой опыт : информационно-аналитическая записка (25.11.2010) [Электронный ресурс] // Зеркало недели. – Режим доступа : http://zn.ua/ARCHIVE/rekapitalizatsiya_bankovskoy_sistemy_ukrainskie_realii_i_mirovoy_opyt_informatsionno-analiticheskaya-61522.html.
35. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id.
36. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина. – К. : Альтернативи, 2001. – 606 с.
37. Галасюк В. В. Способ учета эластичности спроса по цене при определении ликвидационной стоимости объектов / В. В. Галасюк // Вопросы оценки. – 2000. – № 4. – С. 44–48.
38. Галасюк В. В. Кредитование под залог и ликвидационная стоимость / Галасюк В. В. – Дн. : Новая идеология, 2001. – 89 с.
39. Галасюк В. Визначення розміру кредиту, що надається під заставу / В. Галасюк, Є. Ревонюк // Вісник Національного банку України. – 2000. – № 1. – С. 45–46.
40. Грибовский С. В. Математические методы оценки стоимости недвижимости имущества / С. В. Грибовский, С. А. Сивец; под ред. С. В. Грибовского, М. А. Федотовой. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 368 с.
41. Козырь Ю. В. Оценка ликвидационной стоимости / Ю. Козырь // Вопросы оценки. – 2000. – № 4. – С. 49–50.
42. Кургузов В. В. Банковский актуариат и риск-менеджмент / В. В. Кургузов. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 368 с.
43. Маркус Я. Ликвидационная стоимость: теория и проблемы / Я. Маркус // Вісник оцінки. – 2002. – № 2. – С. 22–23.

44. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 25.01.2012 № 23. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
45. Руководство по кредитному менеджменту : пер. с англ. / под ред. Б. Эдвардса. – М. : Инфра-М, 1996. – 464 с.
46. Ключников И. К. Кредитная культура: сущность, закономерности, формы : учеб. пособие / И. К. Ключников, О. А. Молчанова. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2011. – 221 с.
47. Лунева Ю. В. Сущность и содержание кредитного менеджмента в коммерческом банке / Ю. В. Лунева // Банковское дело. – 2005. – № 5. – С. 106–112.
48. Васюренко О. В. Сучасні концепції управління кредитним ризиком як основні складові процесу управління кредитним ризиком банку / О. В. Васюренко, В. Ю. Подчесова // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1 (115). – С. 170–177.
49. Дзюблюк О. Оптимізація процесу формування резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку в системі фінансового менеджменту банківської діяльності / О. Дзюблюк // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2004. – № 1. – С. 7–13.
50. Міжнародні стандарти оцінки 2007. – Восьме видання, 2008 / пер. з англ. С. Пузенко. – К. : «АртЕк», 2008. – 432 с.
51. Артеменков И. МСО-2011 (тезисы доклада конференции в Ялте 21.09.2011) / Вісник оцінки. – 2011. – № 3–4. – С. 11–17.
52. Словник економічних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ekonomiks.net.ua/>.
53. Стельмах В. С. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду: науково-методичні матеріали / В. С. Стельмах, В. І. Міщенко. – К. : НБУ. ЦНД, 2008. – 286 с.

- 54.Іващук О. Концептуальні підходи до ліквідності банку як об'єкту фінансового управління / О. Іващук // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2(27).– С. 163–169 – (фінансово-кредитне забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів).
- 55.Гагауз В. Н. Международные стандарты оценки банковского обеспечения / В. Н. Гагауз // Научный вестник. Одесский национальный экономический университет. Всеукраинская ассоциация молодых ученых. – 2012. – № 26 (178). – С. 66–75.
- 56.Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс: – Издательство Олимп-бизнес, 2014. – 1008 с.
- 57.Галасюк В. В. Определение ликвидационной стоимости по методу Галасюков (GMLV) / В. В. Галасюк. – Днепропетровск : Зоря, 2007. – 312 с.
- 58.Яскевич Е. Е. Сколько стоит ликвидность? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cons-s.ru/materials?page=1&g=&q= &name =&author>.
- 59.Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
- 60.Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1442. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
- 61.Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1655. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
- 62.Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1185. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

63. Про затвердження Методики оцінки майна [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 № 1891. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
64. Брилон А. В. Риск контроля и утраты залогового обеспечения / А. В. Брилон, Д. В. Минимулин // РИСК: ресурсы, информация, снабжение, конкуренция. – 2009. – № 1. – С. 56-59.
65. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов ; пер. с англ. / А. Дамодаран – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 1341 с.
66. Підсумки Сеульського саміту країн G20: нові пріоритети розвитку, нові можливості для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/377/>.
67. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
68. Офіційний сайт Міжнародного комітету стандартів оцінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ivsc.org>.
69. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні [Електронний ресурс] : закон України, прийнятий Верховною Радою України від 12.07.2001 № 2658-III. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.
70. Бернуллі Д. Опыт новой теории измерения жребия / Д. Бернуллі // Вехи экономической мысли. Теория потребительского поведения и спроса. – СПб., 1993. – С. 11–27.
71. Гагауз В. Н. Нерешенные вопросы оценки имущества с целью залога / В. Н. Гагауз // Материалы XV научно-практической конференции [Новый взгляд на стоимость активов]. – Ялта : 2010 – С. 31–33.
72. Гагауз В. Н. Оценка ликвидности обеспечения банковских ссуд / В. Н. Гагауз // Научный вестник. Одесский национальный экономический университет. Всеукраинская ассоциация молодых ученых. – 2010. – № 18 (119). – С. 21–35.

73. Гагауз В. Н. Залог и его ликвидность [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forbes.ua/business/1338491-zalog-i-ego-likvidnost>.
74. Гагауз В. Н. Ликвидность обеспечения банковских ссуд: сущность, значение и методы оценки / В. Н. Гагауз // Ежемесячный информационно-аналитический журнал «Экономика, Финансы, Право». – 2013. – № 5/1. – С. 36–44 с.
75. Серик Ю. В. Управління кредитним портфелем банку / Ю. В. Серик // Економіка і управління. – 2012. – № 4. – С. 70–75.
76. Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Чуб Павло Михайлович. – Київ, 2003. – 18 [1] с.
77. Дзюблюк О. В. Банки і підприємства: кредитні аспекти взаємодії в умовах ринкової трансформації економіки : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Л. Малахова. – Тернопіль : Вектор, 2008. – 324 с.
78. Рогожнікова Н. В. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності банків України / Н. В. Рогожнікова // Фінансовий простір. – 2012. – № 1 (15). – С. 30–34.
79. Эрикссон М. Обзор управления: руководство и оценка организаций по разработке с целью согласования с бизнес-стратегией [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ibm.com/developerworks/ru/library/ericsson/>.
80. Фещур Р. В. Управління розвитком машинобудівних підприємств / Р. В. Фещур, В. Ю. Самуляк // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та розвитку. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська Політехніка», 2008. – С. 100–109.
81. Гаврилишин Б. Д. Економічна енциклопедія у трьох томах / Б. Д. Гаврилишин. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
82. Дяків Р. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / Р. Дяків. – К. : Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с.
83. Коломойцев В. Е. Універсальний словник економічних термінів : навчальний посібник / В. Е. Коломойцев. – К. : Вид-во «Молодь», 2000. – 384 с.

84. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 414 с.
85. Мескон М. Х. Основы менеджмента ; пер. с англ. / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : Дело, 1998. – 704 с.
86. Пушкар Р. М. Менеджмент теорія і практика : підручник / Р. М. Пушкар, Н. П. Тарнавська. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 490 с.
87. Стеченко Д. М. Менеджмент. Словник-довідник : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Д. М. Стеченко, А. В. Григорович, А. П. Дука. – Хмельницький : Видавництво «Поділля», 2004. – 587 с.
88. Хамініч С. Ю. Управління підприємством на засадах освітнього потенціалу : монографія / С. Ю. Хамініч. – Д. : Вид-во ДНУ, 2006. – 288 с.
89. Шатун В. Т. Основи менеджменту : навчальний посібник / В. Т. Шатун. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.
90. Peter F. Drucket. The Educational Revolution. In “Education, Economy and Society”. The Free Press. – N.Y. : Collier-Macmillan Ltd., 1959.
91. Коваленко В. В. Методичні підходи до управління ризиком забезпечення банківських позик / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Економічні науки». – 2015. – Випуск 11. – Ч. 2. – С. 119–122.
92. Костюченко Н. С. Анализ кредитных рисков / Н. С. Костюченко. – СПб. : ИТД «Скифия», 2010. – 440 с.
93. Ларионова В. И. Риск-менеджмент в коммерческом банке : монография / коллектив авторов ; под ред. И. В. Ларионовой. – М. : КНОРУС, 2014. – 456 с.
94. Міщенко В. І. Управління кредитним ризиком на основі вдосконалення забезпечення банківських позик / В. І. Міщенко, С. В. Міщенко // Фінансовий простір. – 2015. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fp.cibs.ck.ua/>.

95. Гагауз В. Н. Ликвидность имущества предприятия в материальной форме и ее сущность / В. Н. Гагауз // Материалы Международной научно-практической конференции [Экономика предприятия: современные проблемы теории и практики]. – Одесса, 2012. – С. 411–412.
96. Федотова М. А. Практика оценки стоимости машин и оборудования / М. А. Федотова, А. П. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 272 с.
97. Беляков А. В. Кредитный риск: анализ, оценка, управление / А. В. Беляков, Е. В. Ломакина // Финансы и кредит. – 2000. – № 9. – С. 20–28.
98. Ермасова Н. Б. Управление кредитными рисками в банковской сфере / Н. Б. Ермасова // Финансы и кредит. – 2009. – № 4. – С. 16–20.
99. Кабушкин С. Н. Управление банковским кредитным риском : учеб. пособие / С. Н. Кабушкин. – М. : Новое издание, 2004. – 336 с.
100. Копбаева Г. Ш. Управление кредитным риском / Г. Ш. Копбаева // Деньги и кредит. – 2002. – № 1. – С. 48–51.
101. Соколинская Н. Э. Кредитные риски в российском банковском секторе: факторы и менеджмент / Н. Э. Соколинская // Банковские услуги. – 2006. – № 5. – С. 2–29.
102. Ковальов П. П. Ліміт активних операцій на одного позичальника як інструмент управління кредитним ризиком / П. П. Ковальов // Формування ринкових відносин в економіці. – 2005. – № 3. – С. 127–130.
103. Слобода Л. Я. Роль та функції кредитних ризиків в банківській діяльності / Л. Я. Слобода // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 128–137.
104. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / под ред. А. А. Лобанова и А. В. Чугунова. – М. : Альпина Паблишер, 2003. – 786 с.
105. Ковальов О. П. Класифікація банківських ризиків. Фактори, що впливають на кредитні ризики, і підходи до їх класифікації / О. П. Ковальов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 2. – С. 63–70.
106. Вітлінський В. В. Концепція стратегії кредитного ризику / В. В. Вітлінський, Я. С. Наконечний, О. В. Пернарівський, В. І. Великоіваненко. – К. : «Знання», КОО, 2000. – 251 с.

107. Голуб В. М. Кредитні ризики комерційних банків та методи їх управління / В. М. Голуб // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. / Українська академія банківської справи. – Суми : «Мрія-1», 2002. – С. 288–293.
108. Примостка Л. О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління / Л. О. Примостка // Фінанси України. – 2004. – № 8. – С. 118–126.
109. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : ВТД Університетська книга, 2007. – 314 с.
110. Криклій О. А. Управління кредитним ризиком в банку : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : «ДВНЗ УАБС НБУ», 2008. – 86 с.
111. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс]: затверджені правлінням Національного банку України від 02.08.2004 № 361. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.14952.0>.
112. Методичні вказівки НБУ з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [Електронний ресурс]: затверджені правлінням Національного банку України від 15.03.2004 № 104. – Режим доступу:<http://zakon.nau.ua=v0104500-04>.
113. Верхуша Н. П. Сутність кредитного ризику банку та його фактори / Н. П. Верхуша // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 2. – С. 67–73.
114. Малахова О. Напрями оптимізації роботи банків щодо управління кредитним ризиком / О. Малахова // Світ фінансів. – 2008. – № 2 (15). – С. 101–112.
115. Рясних Є. Г. Система управління кредитним портфелем в комерційному банку / Є. Г. Рясних, А. А. Понамарьов, М. О. Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 1. – С. 146–148.

116. Сорос Д. Кризис мирового капитализма ; пер. с англ. / Д. Сорос. – М. : ИНФРА-М, 1999. – XXVI. – 262 с.
117. International convergence of capital measurement and capital standards: A resaved framework. Basle Committee on Banking Supervision [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.congen.com/congen/congen.pdf>.
118. Weber A. The Reform on Financial Supervision and Regulation in Europe. Speech at the Institute of International and European Affairs [Електронний ресурс]. – March, 2010. – Dublin. – 8 p. – Режим доступу : http://www.bundesbank.de/download/presse/reden/2010/20100310.weber_dublin.en.php#a3.2.
119. Strengthening the resilience of the banking sector [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf>.
120. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=359492.
121. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] : інструкція, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0841-0>
122. Значення економічних нормативів по системі банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=4919415&cat_id=36800. – Офіційний сайт Національного банку України.
123. Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті [Електронний ресурс] : закон України, ухвалений Верховною радою України від 03.06.2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/48-19>.
124. Про реструктуризацію кредитних зобов'язань в іноземній валюті в гривню [Електронний ресурс] : пояснювальна записка до проекту закону України, від 01.07.2014 № 4185а-2. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GG3897JA.html.

125. Офіційний сайт ПАТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/>.
126. Офіційний сайт ПАТ «Райффайзен банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://aval.ua/>.
127. Офіційний сайт ПАТ «Кредіт Аґріколь Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://credit-agricole.ua/>.
128. Офіційний сайт ПАТ «Банк Кредит-Дніпро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://creditdnepr.com.ua/>.
129. Офіційний сайт ПАТ «ПАТ "Восток" та ПАТ "Вермонт"» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bankvostok.com.ua/>.
130. Офіційний сайт ПАТ «Про Кредит Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.procreditbank.com.ua/>.
131. Офіційний сайт ПАТ «Місто Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mistobank.com.ua/>.
132. Офіційний сайт ПАТ «Експрес Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.expres-bank.ua/ua/>.
133. Отчет о статистике дефолтов по кредитам украинских банков за период 2007–2014 гг. [Электронный ресурс]. – Рейтинговое агентство «Кредит-рейтинг». – Режим доступа : <http://www.credit-rating.ua/ru/defolts/defolts-bank/>.
134. Рейтинг жизнеспособности банков – 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forbes.ua/business/1388299-rejting-zhiznesposobnosti-bankov2015>.
135. Рейтинг материнських іноземних банків – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua/business/>.
136. Офіційний сайт банку АБ «Південний» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.com.ua/>.
137. Названі банки з найбільшими непогашеними кредитами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua/business/>.
138. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [Електронний ресурс], правила, затверджені постановою

- Правління Національного банку України від 19.03.2003 № 124. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0353-03>.
139. Saaty T. L. Exploring the interface between hierarchies, multiple objectives and fuzzy sets / T. L. Saaty. – Fuzzy Sets and Systems, 1978. – v. 1. – P. 57–69.
140. Коваленко В. В. Методологічні засади організації системи ризик-менеджменту в банках України / В. В. Коваленко, Л. В. Кузнецова, Я. Є. Вербицька // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 5 (1). – С. 74–81.
141. Эддоус М. Методы принятия решений: учебник / под ред. И. И. Елисеевой / М. Эддоус, Р. Стэнфилд. – М. : Юрайт, 1997. – 590 с.
142. Шиян Д. В. Методика оцінки фінансової безпеки банківської системи України / Д. В. Шиян [Електронний ресурс]. – Ефективна економіка. – № 12. – 2013. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
143. Ребрик Ю. С. Система антикризового управління в банку / Ю. С. Ребрик // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція : зб. наук. праць / Інститут регіональних досліджень Національної Академії Наук України. – Львів, 2009. – Вип. 2(76). – С. 204–210.
144. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.
145. Скрипник Н. Є. Раціональна реконструкція змісту терміна «діагностика» в економіці / Н. Є. Скрипник // Економіка промисловості. – 2008. – № 3. – С. 114–120.
146. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи : дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / ОНЕУ – Одеса, 2011. – 571 [1] с.
147. Гагауз В. Н. Перспективы оценочной деятельности для банковского сектора Украины в условиях ассоциации с ЕС / Гагауз В. Н. // Материалы XIX Научно-практической конференции [Оценочная деятельность и перспективы ее развития в Украине]. – Одесса : 2014. – С. 13–15.

148. Гагауз В. Н. Менеджмент рисков обеспечения кредитных операций [Электронный ресурс] // Деловой журнал «Банковское обозрение». – Москва, 2015. – № 03(194). – Режим доступа : <http://bosfera.ru/bo/menedzhment-riskov-obespecheniya-kreditnyh-operaciy>.
149. Гагауз В. Н. Методы управления рисками обеспечения возвратности банковских ссуд / Гагауз В. Н. [Электронный ресурс]. – Эффективна економіка. – 2015. – № 2. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/>.
150. Гагауз В. М. Трансформація стандартів оцінки забезпечення позичок / Гагауз В. М. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки» – 2015. – Випуск 10. – Ч. 1. – С. 181–184.
151. Рейтингове управління економічними системами / [Богатов О. І., Лисенко Ю. Г., Петренко В. Л., Скобелев В. Г.]. – Донецьк : Юго-Восток, 1999. – 109 с.
152. Большой англо-русский экономический словарь / [сост. С. С. Иванов, Д. Ю. Кочетков]. – М. : ЗАО Центр-Полиграф, 2007. – 620 с.
153. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа функціонування ефективної кредитної системи : монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль, 2009. – 315 с.
154. Афанасенко М. В. Сутність та значення рейтингових оцінок у процесі управління банком / М. В. Афанасенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 1 (30). – С. 72–77.
155. Кравченко В. П. Удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника / В. П. Кравченко, В. І. Кравченко // Наукові праці КНТУ. – Економічні науки. – 2010. – Вип. 7. – С. 205–209.
156. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : монографія / В. М. Кочетков. – К. : Вид-во Європ. Університету, 2003. – 300 с.

157. Карминский А. М. Рейтинги в экономике: методология и практика / А. М. Карминский, А. А. Пересецкий, А. Е. Петров. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 236 с.
158. Енциклопедія банківської справи України / [редкол.: В. С. Стельмах (голова) та ін.]. – К. : Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.
159. Большой экономический словарь / [под. ред. А. Н. Азрилияна]. – 2-е изд. доп., перераб. – М. : Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
160. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / [під ред. Р. С. Дяківа]. – К. : Міжнародна економічна фундація, 2000. – 703 с.
161. Гринько Р. І. Термінологічний словник ринкової економіки: глобалізація, маркетинг, статистика, страхування, фінанси / Р. І. Гринько, О. Р. Гринько. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2006. – 216 с.
162. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / [под ред. А. Г. Грязновой]. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 1168 с.
163. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусол]. – К. : Ірпінь, 2005. – 1728 с.
164. Вітлінський В. В. Моделювання економіки : навч. посіб. / В. В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.
165. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 347 с.
166. Райзберг Б. А. Экономическая энциклопедия для детей и взрослых / Райзберг Б. А. – М. : АОЗТ “Нефтехиминвест”, 1995. – 688 с.
167. Тиркало Р. І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг : навч. посібник / Р. І. Тиркало, З. І. Щивоблок. – К. : Слобожанщина, 1999. – 236 с.
168. Экономико-математический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. И. Данилов-Данильян]. – М. : Большая российская энциклопедия: Издательский Дом “Инфра-М”, 2003. – 688 с.

169. Батковський В. А. Рейтингова оцінка діяльності банків / В. А. Батковський // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 145–150.
170. Гордіца Т. М. Сучасні методики рейтингування банків України: теорія і практика інформаційної відкритості для вкладників грошових коштів [Електронний ресурс] / Т. М. Гордіца. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
171. Матвієнко П. Рейтингова оцінка діяльності банків України / П. Матвієнко // Економіка України. – 2008. – № 2. – С. 37–46.
172. Пасічник І. В. Рейтингова оцінка комерційного банку як індикатор його надійності та ефективності / І. В. Пасічник // Научно-технический сборник «Коммунальное хозяйство города». – 2005. – № 62. – С. 245–255.
173. Сенищ І. П. Рейтингування як одна з методик оцінювання ефективності роботи банківської системи / І. П. Сенищ // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 1 (7). – С. 175–179.
174. Турчин Н. Б. Види та значення рейтингів у банківській діяльності / Н. Б. Турчин // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2007. – № 17(2). – С. 224–229.
175. Стефанишина А. Характеристика та аналіз методик оцінювання фінансової стійкості банків України та зарубіжжя / А. Стефанишина // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 11. – С. 62–66.
176. The Bank for International Settlements (BIS) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/bcbs/index.htm>.
177. International Valuation Standards Board, International Valuation Standard 103. Bases of Value, Proposed New International Valuation Standards, Exposure Draft. June 2010. Access mode: www.bis.org.
178. UK Practice Statement 3 (UKPS 3). Valuations for loan facilities. UK appendix 3.1. Protocol for valuation and appraisal of land and buildings for commercial secured lending, RICS Valuation Standards. 6th edition. 2008. Access mode: www.bis.org.

179. Стандарти управління ризиками. Офіційний сайт Федерації європейських асоціацій ризик-менеджерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ferma-asso/org>.
180. Коваленко В. В. Банківський нагляд : навч. посібник / В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 262 с.
181. Школьник І. О. Базель II: основні складові та їх характеристика / І. О. Школьник, О. В. Люта // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2007. – Т. 20. – С. 165–171.
182. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету : монографія. – Івано-Франківськ : ОШПО; Снятин: ПрутПринт, 2008. – 260 с.
183. Терещенко О. Оцінка кредитних ризиків: відповідність новацій НБУ міжнародній практиці / О. Терещенко // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 9. – С. 4–8.
184. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова // Банки та банківські системи. – 2007. – № 2. – С. 13–20.
185. Коваль С. Базель II: аналіз основних положень та можливості їх впровадження в Україні / С. Коваль // Фінанси України. – 2008. – № 4(18). – С. 104–111.
186. Швець Н. Р. Ризики банківських установ: проблеми визначення та управління / Н. Р. Швець // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 97–103.
187. Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks. Basel Committee on Banking Supervision [Electronic resource] – Basel. – Updated November 2005. – Access mode: www.bis.org.
188. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. A Revised Framework. Basel Committee on Banking Supervision [Electronic resource] – Basel. – Updated November 2005. – www.bis.org.

189. International Accounting Standard 39 “Financial Instruments: Recognition and Measurement” [Electronic resource]. – International Accounting Standards Board, London, 2005. – Access mode: www.iasb.org.
190. Официальный сайт Ассоциации российских банков // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.arb.ru/>.
191. Гагауз В. Н. Рейтинговая система оценки залогового портфеля [Электронный ресурс]. – «Best Practice (банковские кейсы)». – Москва, 2015 – 01(13) I квартал. – Режим доступа к журналу : <http://bosfera.ru/>.
192. Стерник Г. М. Анализ рынка недвижимости для профессионалов / Г. М. Стерник, С. Г. Стерник. – М. : «Экономика», 2010. – 601 с.
193. Рэдаэд К. Управление финансовыми рисками / К. Рэдаэд, С. Хьюс. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 266 с.
194. Коваленко В. В. Трансформаційні напрями розвитку банківської системи України / В. В. Коваленко // Економічний форум. – 2015. – № 2. – 2015. – С. 286–295.
195. Грищенко Т. В. Проблеми формування та реалізації кредитної політики комерційних банків / Т. В. Грищенко, О. А. Падалко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2005. – № 79. – С. 12–15.
196. Карбівничий І. В. Аналіз структури кредитного портфеля банків України щодо ефективності управління ризиками та виявлення основних факторів, що її обумовили / І. В. Карбівничий // Вісник Університету банківської справи. – 2011. – № 3 (13). – С. 201–206.
197. Михайленко О. В. Вдосконалення технології роботи підприємств і комерційними банками при кредитуванні інвестиційних проектів / О. В. Михайленко // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – Вип. 198, Т. IV. – С. 904–909.
198. Міщенко В. Стан і перспективи стратегічного розвитку банківської системи України / В. Міщенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наукових праць. – ХІБС : УБС НБУ. – 2014. – Т. 2. – №17 (2014). – С. 3–12.

199. Мова як система [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт української мови. – Режим доступу : http://ukrainskamova.at.ua/publ/derzhavna_mova/.
200. Алексеенко Л. М. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник) / Л. М. Алексеенко, В. М. Олексієнко, А. І. Юркевич. – К. : Видавничий будинок «Максимум», 2000. – 592 с.
201. General system theory: new approach to unity of science. Human biology [Електронний ресурс] / [Bertalanffy L. von, Hempel G.G., Bass R.F., Jonas H.]. – 1951. – Режим доступу : <http://bib.tiera.ru/.pdf>.
202. Herbert A. Simon Rationality as Process and as Product of Thought. Richard T.Ely Lecture // American Economic Review. – May 1978. – v. 68, № 2. – P. 1–16.
203. Друкер Питер. Менеджмент : пер. с англ. / П. Друкер, Ф. Макьярелло, А. Джозеф. – М. : ООО «И.Д. Вильямс», 2010. – 704 с.
204. Чандлер А. Стратегия и структура /А. Чандлер. – М. : Маркетинг, 2001. – 312 с.
205. Фінанси : підручник / [С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеенко та ін.]: за ред. С. І. Юрій, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
206. Минимулин Д. В. Залоговый риск в структуре банковского кредитного риска и его оценка // Деньги и кредит. – 2009. – № 4. – С. 45–52.
207. Гагауз В. Н. Ликвидность банковского обеспечения, сущность, значение и методы оценки / В. Н. Гагауз // Материалы Международной научно-практической интернет-конференции [Перспективные вопросы экономики и управления]. – Днепропетровск : 2013 – С. 177–178.
208. Гагауз В. Н. Системный подход к ликвидности банковского обеспечения / В. Н. Гагауз // Материалы XVIII Научно-практической конференции [Актуальные вопросы оценки]. – Ялта, 2013. – С. 52–59.
209. Гагауз В. Н. Оценка бизнеса в условиях экономической неопределенности / В. Н. Гагауз // Материалы II Международной научно-практической конференции [Экономика предприятия: современные проблемы теории и практики]. – Одесса, 2013. – С. 107–108.

210. Гагауз В. Н. Система координат залогового обеспечения / В. Н. Гагауз // Оценочная деятельность. – 2013. – № 2. – С. 45–50.
211. Гагауз В. Н. Оценка бизнеса в условиях экономической неопределенности / В. Н. Гагауз // Материалы II Международной научно-практической конференции [Экономика предприятия: современные проблемы теории и практики]. – Одесса, 2013. – С. 107–108.
212. Гагауз В. Н. Система координат залогового обеспечения / В. Н. Гагауз // Оценочная деятельность. – 2013. – № 2. – С. 45–50.
213. Гагауз В. Н. Формирование системы управления рисками обеспечения банковских ссуд / В. Н. Гагауз // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем», (20–22 травня 2015 р.). – Івано-Франківськ, 2015 – С. 77–78.
214. Гагауз В. Н. Риски обеспечения банковских ссуд и методы их управления / В. Н. Гагауз // Економічний простір. – 2015. – № 4. – С. 87–97.
215. Модель автоматизированной обработки данных, оценки стоимости и ликвидности жилого фонда / В. Н. Гагауз. – № 53453; опубл. 31.01.2014.